

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Педагогічний факультет
Кафедра теорії і практики фізичної культури і спорту

Кваліфікаційна робота

на тему

**ГЕНЕЗА НАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ІГОР НА ТЕРИТОРІЇ
УКРАЇНИ**

Виконав:

здобувач вищої освіти другого (магістерського)
рівня вищої денної форми навчання, спеціальності
017 Фізична культура і спорт

Роман ДОВГАЛЕЦЬ

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент

Вадим КІНДРАТ

Рецензент:

доцент, кандидат наук з фізичного виховання і
спорту

Вікторія РОМАНОВА

Рівне – 2025 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	2
Розділ 1 Витоки народних військових ігор в Україні.....	5
1.1 Поняття військових ігор як складової народної культури.....	5
1.2 Історіографія дослідження народних ігор.....	9
1.3 Елементи військової ігор в обрядах та звичаях від архаїчного періоду до сучасності.....	11
1.4 Військові ігри в різних етнографічних регіонах України.....	17
1.5 Методологія вивчення традиційних військових ігор.....	20
1.6 Класифікація народних військових ігор.....	25
Висновки до Розділу 1.....	28
Розділ 2 Методи та організація досліджень.....	30
2.1 Організація дослідження.....	30
2.2 Методи дослідження.....	31
Розділ 3 Роль військових ігор у фізичному вихованні.....	33
3.1 Декомпозиція народних військових ігор.....	33
3.2 Педагогічне значення народних військових ігор.....	37
3.3 Роль народних військових ігор у системі фізичного виховання.....	44
3.4 Народні військові ігри як позакласна активність.....	51
3.5 Імплементация елементів народних військових ігор у спортивну підготовку.....	55
Висновки до розділу 3.....	57
Висновки.....	59
Список використаних джерел.....	62
Додаток А правила проведення гри «Лави на Лаву».....	68
Додаток Б Положення про проведення масового фізкультурно-спортивного заходу «Княжа варта» для різних вікових груп закладів середньої освіти.....	71

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Народні ігри завжди були невід'ємною частиною культурної спадщини українського народу, забезпечуючи передачу досвіду та виконуючи виховну функцію для молодого покоління. Серед них особливе місце займають військові ігри завдання яких полягало у належному вихованню майбутніх захисників Батьківщини, прищеплення відповідних воїнських навичок та формування почуття патріотизму і відповідальності за долю своєї громади та суспільства.

Протягом тривалого періоду народні військові ігри залишались лише в сфері інтересів етнографів та окремих груп ентузіастів. Проте збройна агресія проти України породила до них значний суспільний і державний інтерес. Зважаючи на їх потенціал по підвищенню рівня фізичної підготовленості молоді та розвитку командного духу і почуття єдності, активізуються спроби відродження народних військових ігор та їх впровадження в процеси фізичної підготовки.

Зважаючи на це, питання дослідження витоків, змісту, етапів розвитку та сучасного стану народних військових ігор, а також обґрунтування потенційних напрямків долучення їх до розвитку фізичної культури та спорту є нагальною проблемою, що актуалізує тему дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні тематика дослідження, відтворення та впровадження народних військових ігор набуває все більшої популярності. Етнографічною та педагогічною складовою цього явища займаються Вовк Ф., Коваль Т., Стельмахович М., Хомич Л., Хлус Н., та інші. В той час як вплив військових ігор на фізичний розвиток Белікова Н., Бельський Я., Гаркавенко А., Куц О., Остапенко, О., Сич О., Тарасова Т., Цьось А. та інші. Їх доробок охоплює окремі періоди розвитку військових народних ігор, або їх регіональний аспект. Водночас питання комплексного аналізу військових народних ігор все ще залишаються малодослідженими.

Мета дослідження – обґрунтувати роль народних військових ігор в розвитку української фізичної культури та їх місце у системі сучасного фізичного виховання та спорту.

У відповідності до мети дослідження можна визначити наступні **завдання:**

1. здійснити аналіз змісту поняття «народна військова гра» та існуючі підходи до його вивчення;

2. простежити етно-історичні витоки виникнення та розвитку військових ігор на території України;

3. обґрунтувати методикау дослідження та класифікаційні ознаки народних військових ігор;

4. розкрити значимість народних військових ігор для виховання молоді;

5. обґрунтувати роль народних військових ігор в сучасній системі фізичного виховання;

6. дослідити напрямки впровадження народних військових ігор в сучасні системи фізичної культури і спорту.

Об'єкт дослідження: народна фізична культура та військово-патріотичне виховання на території України.

Предмет дослідження: процес становлення та розвитку народних військових ігор як компоненту фізичної культури та спорту України.

Теоретичне значення роботи передусім, визначається тим, що вона є комплексним дослідженням питань розвитку народних військових ігор на території України та напрямкам їх практичної імплементації у фізичну культуру та спортивно-тренувальний процес.

Практичне значення дослідження полягає в можливості обґрунтованого впровадження елементів народних військових ігор в навчальний та тренувальний процес з метою підвищенню залученості до нього учнів, розвитку фізичної підготовленості та формуванню патріотичних почуттів, навичок комунікації та відчуття згуртованості.

Наукова новизна отриманих результатів: доповнено зміст поняття «народні військові ігри»; додатково обґрунтовано ролі та напрямки

застосування народних військових ігор у фізичній культурі та тренувальній діяльності.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та 2 додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок. Список використаних джерел включає 55 найменувань. Обсяг додатків – 9 сторінок, в яких 1 рисунок і 1 таблиця.